

Belgisch nationaal Roma platform

Opleidingsseminarie: Participatie van Roma-jongeren

22 mei 2018

Programmaverslag

Situering:

Om instrumenten te ontwikkelen voor een betere samenwerking en coördinatie met betrekking tot de integratie van Roma hebben de Belgische overheden die bevoegd zijn voor de integratie van Roma een nationaal raadplegingsproces opgezet (2016) aan de hand van de oprichting van een [Belgisch nationaal Roma platform](#) dat wordt beheerd door het [Belgisch nationaal Roma contactpunt](#).

Uit de evaluatie van het eerste proefjaar van het Belgisch nationaal Roma platform blijkt dat er verdere inspanningen nodig zijn om Roma-jongeren meer in het dialoogproces in te schakelen. Bovendien is er duidelijk nood aan opleiding (bv. capaciteitsopbouw, actieve participatie, belangenbehartiging enz.).

In aansluiting hierop organiseerde het Belgisch nationaal Roma platform in samenwerking met het Departement Jeugd van de Raad van Europa dit opleidingsseminarie van één dag met als doel de verdere samenwerking binnen de sector te bevorderen. De opleidingsmodule zoomde specifiek in op de mogelijkheden voor actieve participatie, maar ook op de uitdagingen waarmee Roma-jongeren in deze context worden geconfronteerd.

Het algemene doel van het opleidingsseminarie was om het bewustzijn te vergroten en om netwerk- en leermogelijkheden aan te reiken voor jongeren en de betrokken stakeholders, die helpen om de participatie en integratie van Roma-jongeren in de Belgische context op alle niveaus te bevorderen.

De gerichte doelstellingen van het seminarie waren:

- Het verdiepen van het begrip van de deelnemers over jongerenparticipatie en de verschillende vormen en uitingen daarvan in de Belgische context;
- Het ondersteunen van wederzijds leren en netwerken tussen deelnemers en relevante stakeholders die werken met Roma en jongeren;
- Het identificeren van uitdagingen en kansen die de participatie van Roma-jongeren bevorderen en versterken, onder meer via het nationale Roma platform.

Het opleidingsseminarie was toegankelijk voor jongeren uit de Roma-gemeenschap en daarbuiten, jongerenorganisaties, maatschappelijk werkers, vertegenwoordigers van lokale en gewestelijke overheden en iedereen die wil leren of ijvert voor een betere participatie van Roma-jongeren.

Het Belgisch nationaal Roma platform werkte samen met het Departement Jeugd van de Raad van Europa om steun te verlenen aan de ontwikkeling en de totstandkoming van het opleidingsseminarie. De rol van het Departement Jeugd in deze activiteit bestond erin

educatieve ondersteuning en expertise te verlenen via de ontwikkeling van het opleidingsconcept en door de deskundigheid van zijn lesgevers in te brengen en toe te zien op de inhoudelijke ontwikkeling van de activiteit. Op die manier wordt aan de normen en principes van niet-formeel onderwijs en jongerenparticipatie, zoals die door de Raad van Europa worden vooropgesteld, voldaan. De samenwerking past binnen het kader van het Roma Youth Action Plan van het Departement Jeugd.

Programma

Het programma werd ingeleid met een warm onthaal door mevrouw Isabelle Martijn van de POD Maatschappelijke Integratie en met een korte voorstelling van de andere teamleden:

- Dhr. Denis Durmish, Project Officer van het Roma Youth Action Plan van het Departement Jeugd van de Raad van Europa, en
- Zora Csalagovits, facilitator, lid van de lesgeverspool van het Departement Jeugd van de Raad van Europa.

Experte Nathalie Van Ceulebroeck (AP Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen) werd eveneens welkom geheten. Nathalie belicht vandaag in grote lijnen de studie 'KOMT EEN BETERE MORGEN ... Participatie van Roma-jeugd aan buurt en beleid in Vlaanderen' (2014). Nathalie was een van de auteurs van deze studie.

Er werd een rondvraag gehouden over de achtergrond en verwachtingen van de deelnemers ten aanzien van de bijeenkomst om een gemeenschappelijke basis voor de leerdag vast te stellen. De meest uitgesproken en vaakst geuite verwachtingen hadden betrekking op het van elkaar leren en netwerken, om als netwerk van professionals die ijveren voor de participatie van Roma-jongeren met elkaar in contact te treden, elkaars werk te leren kennen en praktische ervaringen uit te wisselen.

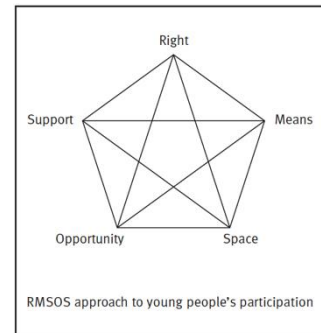
De korte inleiding van Isabelle Martijn over de opdracht en werkzaamheden van het Belgisch nationaal Roma platform werd gevolgd door een bijdrage over het werk van de Raad van Europa voor een sterkere participatie van Roma-jongeren.

Na deze voorstelling werd een van de resultaten van het Roma Youth Action Plan toegelicht: een verslag dat in 2014 werd opgesteld en waarin de resultaten van een verkennend onderzoek worden geschetst. In het onderzoek wordt informatie gebundeld en worden de bestaande participatiemogelijkheden voor Roma-kinderen en -jongeren in buurt en beleid in Vlaanderen kort doorgelicht. Op basis van het onderzoek werden beleidsaanbevelingen geformuleerd en in het verslag opgenomen. Het rapport werd opgesteld in het kader van het Roma Youth Action Plan van de Raad van Europa met de steun van de Vlaamse regering.

"Komt een betere morgen ..." - onderzoeksrapport over de participatie van Roma-jeugd in buurt en beleid in Vlaanderen: <https://www.vvj.be/documenten/onderzoeksrapport/participatie-van-roma-jeugd-aan-buurt-en-beleid-vlaanderen2014>

In het interactieve deel van de bijeenkomst, dat inzoomde op de praktijk, lichtte de facilitator kort toe wat volgens het herziene Europese handvest over participatie van jongeren in het gemeentelijke en regionale leven, jongerenparticipatie precies inhoudt.

Werk- en discussiegroepen werden uitgenodigd om het volgende onderwerp te bespreken: een beoordeling van de nationale, lokale en gemeenschapspraktijken aan de hand van het RMSOS-model van het herziene Europese handvest over de participatie van jongeren aan het gemeentelijke en regionale leven, met bijzondere aandacht voor de participatie van Roma-jongeren. Dankzij dit groepswerk konden de deelnemers elkaars aanpak en werkterrein beter leren kennen, in het bijzonder door hun mening te geven over de factoren die in hun lokale context meespelen en aan te geven welke van de vijf elementen van het voorgestelde model ontbreken:

- Rechten
- Middelen
- Ruimte
- Kansen
- Ondersteuning

De voornaamste conclusies van de besprekingen werden aan de groep voorgesteld:

1. Religieuze identiteit versus (een verscheiden) etnische / culturele identiteit:
  - i. Religieuze identiteit: strategie om aansluiting te vinden bij de samenleving; bij gebrek aan (historische) kennis over andere identiteitslagen
  - ii. Etnische / culturele identiteit: behoefte aan rolmodellen (vertrouwen opbouwen) en best practices; behoefte aan erkenning van de diversiteit van Roma-gemeenschappen met een gemeenschappelijke basisidentiteit; behoefte aan meer steun voor de zelforganisatie van Roma
2. Belang van positieve bewustmaking: verzamelen, delen en verspreiden van kennis / informatie
3. De Europese financieringsmechanismen gaan gepaard met te veel administratieve rompslomp
4. Opzetten van laagdrempelige activiteiten; contact leggen met jongeren via sociale media, websites, persoonlijke contacten ...
5. Jongeren informeren, stimuleren en bewustmaken van het belang van onderwijs; bijvoorbeeld door aandacht te besteden aan duaal leren
6. De ouders betrekken; traditionele rolpatronen bespreekbaar maken
7. Werken met brugfiguren, interculturele bemiddelaars
8. Toegankelijke ruimtes creëren waar jongeren kunnen samenkomen, met mogelijkheid tot actieve participatie ...
9. Investeren in communicatie. Het bestaande aanbod is vaak onvoldoende gekend.

Een andere leermoment tijdens het seminarie had betrekking op best practices, gesitueerd in een ruimere Europese context; de deelnemers gingen met de geselecteerde voorbeelden aan de slag om de succesfactoren te bepalen die een sterkere participatie van Roma-jongeren in de hand werken. De beschreven praktijken werden overgenomen uit de studie Roma Youth Participation in Action van de Raad van Europa en waren een mooi uitgangspunt voor de groep om na te denken over de verscheidenheid aan mogelijke praktijkbenaderingen en om tegelijkertijd hun ervaringen te delen over hun eigen opdracht als actoren en voorstanders van de participatie van Roma-jongeren in hun samenleving.

Bron: <https://www.coe.int/en/web/youth-roma/roma-youth-participation-in-action>

Aanbevelingen van de deelnemers

Aan het einde van het opleidingsseminarie was het de bedoeling dat de deelnemers aanbevelingen zouden opstellen voor het bevorderen en ondersteunen van de actieve participatie van Roma-jongeren door verschillende stakeholders en op alle voor België relevante niveaus. Om de juiste aanbevelingen te bepalen en ze ten aanzien van beleidsmakers te formuleren, werden de volgende vragen als uitgangspunt in de groep besproken:

- *Wat zijn de noden van Roma-jongeren in jouw context en wat weet je erover?*
- *Wat zijn, in jouw praktische ervaring, de obstakels voor de participatie van Roma-jongeren?*
- *Hoe zou jij de participatie van Roma-jongeren in jouw eigen lokale context bevorderen?*

Deze denkoefening resulteerde in de volgende aanbevelingen:

1. Regelmatig bijeenkomsten organiseren om Roma-gemeenschappen /vertegenwoordigers en (lokale) overheden samen rond de tafel te brengen.
2. Prioritair werk maken van de inschrijving van Roma-jongeren in een school door dit op verschillende tijdstippen tijdens het jaar mogelijk te maken; de ouders moeten hierbij de nodige steun krijgen en de interculturele vaardigheden van de leerkrachten moeten worden versterkt.
3. Het belang van positieve rolmodellen / bekende mensen van Roma-afkomst (hier spelen de media een belangrijke rol).
4. De participatie moet uitmonden in concrete resultaten. Al te vaak wordt alleen maar valse hoop gewekt.
5. Opleidingen organiseren voor professionals die met Roma werken (cultuur, geschiedenis, uitdagingen...), ook binnen de administratie om discriminatie van Roma-jongeren te voorkomen/aan te pakken.
6. Zorgen voor meer ontmoetingsplaatsen specifiek voor Roma-jongeren, of de bestaande plaatsen toegankelijker maken voor Roma-jongeren door outreach activiteiten en meer samen te werken met vertrouwenspersonen.
7. Nood aan empowerment; jongeren kennen niet altijd hun eigen achtergrond, cultuur ... Programma's opzetten om te werken rond de identiteit van Roma-jongeren.

Educatieve middelen en materialen

“Have your say!” Manual on the Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life: <https://rm.coe.int/16807023e0>

Website van het Roma Youth Action Plan – Raad van Europa:
<https://www.coe.int/en/web/youth-roma/>

Publicatie, met voorbeelden van best practices, Roma Youth Participation in Action:
<https://www.coe.int/en/web/youth-roma/roma-youth-participation-in-action>

Mirrors - manual on combating antigypsyism through human rights education:

<https://www.coe.int/en/web/youth-roma/mirrors>

Right to Remember – handbook for education with young people on the Roma Genocide:

<https://www.coe.int/en/web/youth-roma/right-to-remember>

Barabaripen – studie van voorbeelden van meervoudige discriminatie van Roma-jongeren:

<https://www.coe.int/en/web/youth-roma/barabaripen>

Taking it seriously - guide to the recommendation CM/Rec(2015)3 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member States on the access of young people from disadvantage neighborhoods to social rights:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806accfa>

Compass: Manual for Human Rights Education with Young People:

<https://www.coe.int/en/web/compass>

European Youth Foundation <https://www.coe.int/en/web/european-youth-foundation>

Conclusies en vervolgstappen

Isabelle Martijn (POD Maatschappelijke Integratie) bedankt de deelnemers voor de interessante en hoognodige discussie. Dit opleidingsseminarie was een van de stappen in een breder bewustmakingsproces omtrent de actieve participatie van Roma-jongeren. De vastgestelde uitdagingen leggen duidelijk de vinger op de wonde. Het Belgisch nationaal Roma platform zal de volgende stappen in dit dialoogproces verkennen om deze uitdagingen uiteindelijk te vertalen naar praktische aanbevelingen.

Denis Durmish van het Departement Jeugd van de Raad van Europa verwelkomde en waardeerde de positieve samenwerking met de POD Maatschappelijke Integratie, waarvan het allereerste doel is om het bewustzijn te vergroten en de capaciteiten van de betrokken stakeholders te ontwikkelen met betrekking tot vraagstukken die relevant zijn voor Roma-jongeren in de Belgische context. De Raad van Europa zal in het kader van het Roma Youth Action Plan steun blijven verlenen aan de mainstreaming van kwesties die Roma-jongeren aanbelangen en zal de capaciteiten en participatie van Roma-jongeren en hun organisatie op Europees, nationaal en lokaal niveau stimuleren.

Co-funded by the Rights, Equality & Citizenship Programme of the European Union

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE